

Första roten, tomt 15

Kvarteret Larmtrumman

Trettonde roten 1637–57

Vallgatans södra sida mellan Korsgatan
och västra hamnen

Femte roten 1657–70

Östra delen av 1.15

Måns Prins

1667–68, 1670

Måns Cronones stenhuggare

1671–76, änkan 1677, arvingarna 1678

Gustavi tomtöreslängd ½ tomt

Redan tidigt var tomten väster om Håkan saltmätare delad i två hälfter. Den östra beboddes av Måns stenhuggare.

20.6.1673: *Lisebeth Åhlers* anklagade *Måns Prins* för att han orättfärdigt ”entwendet” en tomt här i staden, som tillhörde henne. Måns Prins befann sig på Nya Elfsborg. Måns Prins hustru begravdes den 22.4.1678 i Gustavi. Samma dag omtalas Måns Prins kronstenhuggare. Kronstenhuggaren kallas emellertid också *Måns Remmare* – om det rör sig om en eller två personer är osäkert. Innehavaren av denna del av 1.15 hette i varje fall Måns Remmare.

Det framgår ingenstans utom i uppbudsprotokollet för *Håkan Bengtsson saltmätare*s gård (1.14) 1684, att *handelsmannen Jacob Lindsay* skulle ha ägt gården väster om den av Håkan Bengtsson köpta. Handelsmannen Jacob Lindsay bodde själv i andra roten 1637–49, avlöst av sin änka 1640–51.

Johan Myrman skeppskapten

begärde den 2.5.1678 förmyndare för avlidne stenhuggaren Måns Remmares omyndiga barn och värderingsmän till gården. *Båtekarlen Hans Jacobsson*, som var farbroder, förordnades till förmyndare. *Johan Myrman* var troligen svåger: den 11.6.1694 omtalas han vara svåger till *hustru Gunilla Jacobsdotter*. Det var han, som 1681–1702 står som ägare till denna tomt. Han var kapten vid amiralitetet. Enligt vad man vet hade han en dotter och två kända söner: *Abraham* och *Isak*. Den senare, som blev kaptenlöjtnant, var död 1722.

Hans Paul Smitt

står som ägare 1703 och pantsatte gården s.å. den 22 juni liksom 14.11.1704 till *Jacob Lodings* två barn. (Om Jacob Loding: se 9.29.)

Sedan är ägarelängden mera osäker. Tomtöreslängden 1707 upptar *Britta Källersdotter Berg*. Hon bör vara syster till konstapeln och skomakaren *Johan Källersson Berg* och dotter till *kronosmeden Källert (Kättil) Nilsson* (se 1.24). 1698, då hon pantsatte ett hus på Vallgatan mellan hattmakare *Ambjörn Helgesson* och *Mäster Olof Eriksson vävare*, var hon redan änka efter *kyr-*

koherde Hans Austrenius. Samma år gick hon i caution för *tullnären Assmund Nilssons änka Margareta Ambjörnsdotters* lån i banken.

Men redan den 8.8.1707 pantsatte *jungfru Annika Jonsdotter* till *David Amias sterbhus* ”gård på Vallgatan mellan Anfast Pihl i väster och Sven (Olsson) saltmätare i öster”.

Fr.o.m. 1710 hade

snickaremästare Nils Fransson Maker,

borgare 1.7.1709, sin verkstad i gården i många år. Han var son till *Frans Maker*, som var gift med *Annika Nilsdotter*, död 1725, omgift med *snickare Conrad Esbjörnsson*.

Att Nils Fransson Maker 1715 blott ägde en halv tomt framgår av skattningslängden, som uppger tomtvärdet till 100 d smt och husvärdet till 200 d smt. Nils Makers hustru uppges 1717 heta *Anna Killander* – var hon identisk med jungfru Annika Jonsdotter omtalad 1707 ovan? Läregossen hette *Daniel Dijkman* 1717 och Isac 1725, då Maker även hade *gesällen Olof Pehrsson*. Sistnämnda år bodde *magister Gröndell* i gården, kvar 1730, då han kallas rektor. Detta år var också *magister Jung* hyresgäst. Efter branden 1721 inköpte Maker även den västra tomtdelen.

Västra delen av 1.15

Erik Persson i Trädgården

1667–78

1677 omtalas han dock i sjätte roten hos fadern *Per i Trädgården*. Eftersom Erik i Trädgården i M1676 svarar för endast en halv tomt bör det vara han, som då stod för västra hälften av 1.15. Han hade i bakugnlängden 1681 avlösts av *minören vid artilleriet Anfast Olofsson Pihl*. Denne som troligen hade bröderna *Sven och Nils Olofsson Pihl* kan vara son till en *Olof Pihl*, som 1654 omtalas i nittonde roten och vars änka 1675 omtalas i sjunde roten.

Först den 20.8.1700 lät Anfast Pihl uppbjuda gården, som han hade kvar ännu 1712. Sedan ägdes gården 1713 av *Niclas skärslipare* men 1714–19 av *Claude de Beau*, också han skärslipare. Hans tomthalva värderas till 100 d smt 1715 och hans hus till 120 d smt. Att han kommit över gården som måg till skärsliparen Niclas framgår av att hans hustru i upphandlingslängden 1717 anges heta *Maria Niclasdotter*. Hon är väl den änka, som ägde gården 1720–22. Som tidigare omtalats inköptes denna västra halva gård av ägaren till den östra halvan snickaremästare Nils Fransson Maker.

Hela tomten 1.15

Den 8.8.1715 utsågs mästarna Niclas Maker och *Johan Ruback* att värdera ett masurskåp som tillhörde *skepparen i Uddevalla Anders Kampe*. 10.11.1743 exhiberas en handling enligt vilken snickaremästare Niclas Maker utsågs till den nye förmyndaren för avlidne *snickaren Anders Gustafssons* styvdotter flickan *Margareta Svensdotter*. *Skomakaremästare Anders Keiller* hade överlämnat hennes arv.

Troligen avled snickaren Maker före sin hustru. Hon kallas *Annika Kjellander* vid bouppteckningen 17.9.1750. Tillgångarna uppskattades till 2 332:29, därav hus och gård på Vallgatan till 1 125:16 d smt. Mågen *stämpelmästare Olof Medberg*, gift *Gunilla Maker*, hade i sju år bott i överrummen i gården som hyresman. Gården står skriven på honom 1750 men samma år avled han den 7 maj. Av hans hand finns hans ansökan till stämpelmästare efter *Niclas Kollinius*, sedan

denne antagits till stadskassör. Han berättar i brevet (EIIb:31, 20.4.1744) att han hade uppehållit sig vid rådstugan i sju år och deltagit bl.a. i inventeringen av sterbhusen men i synnerhet som extra ordinarie notarius vid protokollens förande. En brorson till Olof Medberg skrev till magistraten den 29.4.1752 (EIIb:70, 27.4.1752), att han icke hade några invändningar att göra mot det föreningsinstrument, som slutits mellan hans avlidne farbroder stämpelmästaren Olof Medbergs efterlämnade änka Madame Gunnila Maker och hans släktingar i Kristinehamn *farbrodern Bengt Jansson (Medberg)* och *faster Brita Jansdotter Medberg*. Han var själv tillsammans med dessa arvtagare efter Olof Medberg på sin fader *Gustaf Medbergs* vägnar. Nu hade han vistats i tjänst i Stockholm några år.

Han skrev ånyo den 25.4.1752, att han först nu fått veta, att Gunnila Maker ämnade gifta om sig med *kronobefallningsmannen Thomas Landberg*. Under dessa förhållanden ville han före detta äktenskaps ingående utfå sitt arv.

Det blev ett mycket kortvarigt äktenskap, ty bouppteckningen efter Thomas Landberg – i denna kallad stadsbefallningsman – företogs redan 5.8.1752. Han hade varit kontorsskrivare i tio år, innan han den 15.10.1748 blev stadsbefallningsman *efter Oluf Aurell*. Gården tillskrives honom i bouppteckningen och säges ligga på Vallgatan mellan hovslagaregesällen Niclas Bolm i väster och hovslagare Håkan Saelins änka i öster.

Gunnila Maker gifte snabbt om sig igen, ty tomtöreslängden upptar 1755

köpmannen Jacob Besien

som ägare av gården och det framgår, att han bör ha kommit över gården genom giftermål, då han och hans hustru Gunnila den 3.1.1758 för ett lån av 2 000 d smt pantade den till *Martin Holterman*. Hos dem bodde 1765 *Robert Parkinsson*.

Köpmannen Jacob Besien är värd ett eget litet kapitel på grund av de många handlingar i stadens arkiv, som berör honom. I en handling 1738 (EIIb:17, 15.2.1738,) sökte han burskap under motiveringen: ”Sedan iag kommit så wijda till att etablera mig här i staden, som iag blifwit wid det OstIndiska Compagniet Engagerad och antagen dels såsom Wägare, dels ock som uppsyningsman vid dess Magaziner”.

Länge stannade han icke i land: Den 18.6.1740 (EIIb:24) krävdes den ostindiske buteljören Jacob Besien, som nyligen hemkommit med kompaniets skepp Göteborg, på 1 000 d smt, som han fått låna den 1.12.1733. När det svenska ostindiska kompanieskeppet Calmar den 18.12.1747 låg för ankare i ”roveret” i Kanton och var färdig för återresa till Sverige fick Jacob Besien av *Francois Roth* ett bodmerielån på 259 tales i piaster. Jacob Besien skulle i Göteborg betala 1.800 d 12 öre smt vid hemkomsten.

Det var ovanligt med skilsmässor under 1700-talet. Men i en handling 1751 (EIIb:66, 8.5.1751) berättas att Jacob Besien hade fått vårdnaden av sina tre äldsta barn med sin frånskilda hustru *Christina Sunnerberg* genom beslut av kämnärsrätten den 9.8.1748. Nu hade dock barnens mor-mor avskedade *kvartermästaren Peter Sunnerbergs hustru (barnmorskan Margareta Lutterberg)* tubbat till sig hans dotter. Det yngsta barnet hade modern hos sig. Kämnärsrätten ansåg, att han av faderlig kärlek borde hålla barnen skadeslösa ”om han till utrikes orter skulle ytterligare resor anställa”. I juli 1752 (EIIa:72, 8.7.1752) skrev Margareta Lutterberg, att hos *överskulden Bryngel Lindstedt* innestod fortfarande 44 d smt av hennes måg Jacob Besiens förauktionerade egendom – Jacob Besien skrev en skuldförbindelse till kvartermästare Peter Sunnerberg på tyska. Den

3.9.1757 intygade *kirurgen Erik Ronberg*, att handelsmannen Jacob Besien var så sjuk av podager, att han ej utan skada till sin hälsa kunde gå utur sitt hus (EIIa:89).

Men snart gav sig Jacob Besien ut på en ny resa till Ostindien: Den 1.1.1761 undertecknar Jacob Besien och hans hustru Gunnila en revers till *bokbindaren Johan Georg Lange*, som de lovade betala vid Jacobs hemkomst från Ostindien (EIIa:137, 9.9.1769).

1767 begärde Jacob Besien tillstånd att få tillverka snus av ”Rappe, Carotter och spanskt som Carduser” (EIIa:124, 27.11.1767).

I juni 1768 skrev Jacob Besien och hans hustru Gunnila, att de tilläto, att *handelsmannen Christian Stapel* erhöll inteckning i deras gård på Vallgatan för 518 d smt skuld (EIIa:129, 18.6.1768).

Handelsmannen A.C. Oterdahl transporterade den 3.2.1774 sin inteckning hos herr Jacob Besien och dess hustru Gunnila på 434 d 19 öre plus ränta på

skorstensfejare Johan Paul Zimmerman

som var köpare av Besiens hus och gård på Vallgatan och hade betalt skulden. Den 15.11.1784 lät skorstensfejare Johan Paul Zimmerman för 4 500 d smt eller 750 rdr specie köpeskilling uppbjuda ett i stadens kvarter vid Vallgatan beläget hus och gård som tillhört assistenten Jacob Besien och som denne och hans hustru Gunilla sålt 1.2.1773. Hos Paul Zimmerman bodde 1785 *hökaren Olof Wettergren* och 1787 *urmakare Erik Borg*.

1790 var

f.d. handelsmannen Gabriel Ullman

ägare enligt både tomtöreslängd och anteckning vid granngården. Måhända hade han på något sätt kommit över möjligheten att köpa gården i egenskap av bördeman. Att hans hustru hette *Maria C Besien* framgår av årshandlingarna 5.2.1766 (EIIb:116) där det omtalas att handelsmannen Gab. A. Ullman och dess hustru hade utgivit en förskrivning till *besökaren Arvid Moström* den 1.6.1763 på 300 d smt. – 1795–1802 ägdes gården av *sadelmakare Gabriel Carlberg*. Enligt listan över brandskadade hus bodde hos honom *krögaren Johan Svensson* och *hovsmeden Johan Widing*.

Målaren Johan Hedberg uppbjöd gården 25.2.1805 och *målare Johan Liljedal* den 10.2.1806. Enligt tomtlängden 1807 var 1.15 hans ödetomt medan 1.16–17 bebyggts av hans hus.

Senare uppbud av 1.15

lantbrukaren J. A. Weeman m.fl.	10.3.1834
tunnbindaren A.C. Lundström	19.3.1860